

Sessiz İzlenimler ve şibumi etkisi

ÇİĞDEM ÜNAL

Fotoğraf makinelerinin kilo ile satıldığı yıllardı, duvar yıkılmış ve Beyazıt'taki "Polonya Pazarı" Rus malları ile dolmuştu. Benim gibi bir ortaokul öğrencisinin bile bir aylık harçlığından arttırıp teleskop sahibi olması olasıydı. Evet, oradan aldığım madalyalar sayesinde Afganistan'da çarpıştığımı bile iddia edebilirim. Benim gözüm fotoğraf makinelerindeydi. Zenith XT. Çok fotoğraf çektim, fotoğraftan anlamam ama gördüğümü çektim.

Benden, tüm dünyada kendine özgü manzara fotoğraflarıyla bilinen, Paris'te gerçekleşmiş olan son sergisinde tüm fotoğrafları tükenen, Türkiye'de ilk kez Galerî Elipsis tarafından ağırlanacak olan İngiliz fotoğraf sanatçısı Michael Kenna'nın karelerini yorumlamam gibi bir şey istendiğinde ürktüğümü gizleyemem.

Ama yalnızca ne hissettiğimi yazmam istendiğinde bir ferahlık duyumsadım açıkçası.

Güneşli bir günde, güleç ve renkli anlarımızda fotoğraf çekmeyi severiz çoğumuz ya da şahsım adına bunu belirterek genellemeyi çekip alıyorum cümlenin içinden. Ancak öyle vakitler geliyor ki; bir cenaze evini andırabiliyor ruhum. Böylesi anlarda fotoğraf çekmekten çok fotoğrafları saatlerce izlerim. Renksiz, donuk ve hatta kasveti vurgulayan fotoğrafları. Gördüğüm fotoğ-

raflardaki yorumsuz, karanlık hallere baktıkça ışığı yakaladığıma inanırım. İşte böyle bir anda karşılaştım Michael Kenna fotoğraflarıyla.

Fotoğraf siyah-beyaz ise soğuktur, çok güzeldir ve soğuktur. Kum buğusu altındaki siyah-beyaz donuk fotoğraflara bakarken hayatı ararım, hayattan bir iz. Çokça bana bakıyordur aslında, benim görmem zaman alır onu. Gördüğümde ise fotoğrafa bakmayı bırakıp seyretmeye başlarım.

Renklerini seçme şansımızın olmadığı ve devinim halinde olan hayat kendi içinde rengi yoruma açık bir kompozisyon çizer. Her renk aslında bir bakış açısı ve ait olduğu maddeye sinen bir anlamdır. Ama bahsi geçen bu anlam denilen görecenin bir de gerçek hali vardır yani töz hali...

Bizi çevreleyen unsurları ve bunların oluşturduğu tabloyu siyah beyaz anlamaya çalıştığımızda, yorumun ve görecenin yok olduğunu ve geriye tablonun özgünlüğünün kaldığını görürüz.

Bu anlamaktır. Kalabalık içinde ayrıntıyı, girdap içinde huzuru bulmak ve derisi yanmış ruhun kabuk değiştirmesine tanık olmaktır.

İnsan gördüğünü yorumlar, ama bildikleri yorumunu dürtüler.

Kenna'nın fotoğraflarına ilk baktığınızda görmekten çok hissettiğiniz şey, tipik bir fotoğraftan farklı olarak karenin bütününde olmasa da gölgelerinde gizli "anlam" izleridir. Her dolgudaki hayattır fotoğraftakiler. Mekânların bütününden çok, parçalarını sunuyor ve öykücülüğünüze bırakıyor geri kalan kısmını.

"Sessiz izlenimler" sergisinde sanatçının; Newyork, Fransa, Japonya ve Çin gibi dünyanın en kalabalık, içinde en fazla kaos ortamı mevcut mekânlarını konu aldığını ve bu fotoğrafları olabileceğinden daha sade ve gerçeküstü şekilde kadrajlayarak sunduğunu görmek mümkün.

En fazla göz önünde bulunan yapılara herkesten başka bir gözle bakmak, görünenden daha başka anlamlar katmak konusunda ustalıkla derine inebilmesi, bu derinliği sadelikle sunabilmesi gerçeküstü hale ge-

tiriyor kadrajlarını. Buna ışığın gücünde eklenince bizi en görkemli bahçelerden çekip alıyor, madalyonun öteki yüzüne götürüyor.

Washington'daki nükleer bacaları fotoğraflaması, bilgisi yeterli olmayan birisi için; "ne kadar hoş parklar, bahçeler" dedirtse de biliyorum... Nükleer bacalar denetim altında olduğu iddia edilen ürkütücü yapılar ve Kenna ürkütücü olmalarını sağlamış gerçekten. Dene-timsiz güç budur. Kenna'nın fotoğrafı çekerken bunu vurguladığına inanmak istiyorum.

Japonya fotoğraf çalışmalarında ise; anlamı "huzur" olmayan bir fotoğrafa rastlamadım. Yılda iki ila üç bin insanın intihar ettiği bir ülke için tuhaf bir durum. Fotoğrafların tümünde bir flu sadelik, eski Japon bahçelerine adeta meydan okuyan kareler. Kenna'nın, huzuru ölümde mi

"1953'de İngiltere'de doğan sanatçı, 1973 - 1975 yılları arasında Avrupa'nın seçkin sanat okullarından biri olan London College of Printing'de eğitim almış, 1977 yılında San Francisco'ya yerleşmiş ve 1980'lerin sonuna dek efsanevi fotoğrafçı Ruth Bernard'in asistanlığını yapmıştır. Bugüne dek uluslararası birçok ödüle layık görülmüş olan Michael Kenna'nın eserleri, Avusturalya, Belçika, İngiltere, Fransa, Japonya, Kore, İsviçre ve ABD'de bulunan galeriler tarafından sergilenmektedir ve Paris Bibliotheque Nationale, Prag Dekoratif Sanatlar Müzesi, San Francisco MOMA, Londra Victoria & Albert Müzesi koleksiyonlarında yer almaktadır.

Michael Kenna fotoğrafları sergisi 22 Aralık 2008'e kadar İstanbul Beyoğlu, Çukurcuma'daki Galeri Elipsis'te izlenebilir.

arayıp bulduğunu düşünmeden geçemiyorum. Hem de kişilik bunalımlarının en üst seviyede olduğu keşmekeş ölümlerde. İşte tam bu noktada daha da derini görme-ye çabalıyorum. Kenna'nın en hassas ayarlarla çalıştığı fotoğraflardan çıkıp, sanatçının gözüne bakmaya...

St. Petersbourg'daki heykellerin tümü kaçan Almanlara bakıyor gibi. Belki de biliyorlar çoğu kaçamadı, orada donup öldüler anlamsızca ve bunu sadece Kenna'ya fısıldıyorlar. Kenna ise; en net haliyle veriyor bu sırrı bize.

Easter adasından çektiği fotoğraflar ise tek kelime ile mükemmel ve evet mükemmel olan gizemlidir aslında. Dinginliği yalınlıkla yansıtıyor. Anlamak için özel bir çaba harcamanızı, yorulmanızı gerektirmeden. Aynı zamanda da çalışmalarının üzerine vurduğu gölgelerle aklınızı çeliyor. Gördüğünüzü anlamakla, içinde başka

şeyler aramak arasında bir köşede sıkışıp kalıyorsunuz "mükemmel"den öte yorum getirilemeyecek tüm fotoğraflarında.

Çalışmalarında ağırlıklı olarak mekânlara, içinden şiir geçen adalara, arkasında derin ve devrik öyküleri olan kentlere, coğrafyalara yer veren Kenna;

Monique's Kindergarten 1993-1997 albümüyle içinde gizli anlamlar barındıran öykülerden bir anda uzaklaşıyor.

En son bu fotoğrafları seyrettim. Neden bilmiyorum en kolay bu fotoğraflarda gördüm hayatın izini. Yere düşüp tekrar kanattığımda dizimi, hemen emmeye başlayıp yarayı, iki dakika sonra tekrar topun peşinden koştuğum günler geldi aklıma.

Gülümsedim... ■

Ratcliffe Elektrik Santrali, Nottinghamshire, İngiltere. 1987